

Elokuun alussa oli Kansallismuseoon ilmoitettu, että Nivalassa oli eräästä kuivuneesta joesta löydetty katiskan jätteitä. Sain Muinaistieteelliseltä Toimikunnalta määräyksen mennä tutkimaan niitä. Löytöpaikka oli Nivalan Sarjankylässä Isonjärven ja Erkkis- eli Vähänjärven välisessä galmessa. Vallitsevan kuivuuden takia oli se melkein kokonaan kuivunut, niin että vain keskellä oli kapea vesiuoma. Kuiville joutuneilla savisilla rannoilla sekä myöskin salmen pohjassa ohuen vesikerroksen läpi näkyi 2,5 cm:n levyisiä ja alle 1 cm:n paksuisia puu liistoja, jotka olivat pystyssä pohjasavessa. Niiden päät olivat n. 8-10cm pohjasaven yläpuolella. Ylös vedettyinä oli niiden pituus n. 25 cm. Yläpäät olivat katkenneet gamalta korkeudelta, alapäät olivat suorat, epätasaiset. Puuliisteet olivat hyvin lähekkäin toisiaan suunnilleen noin 1 cm:n välimatkoilla. Ne oli yhdistetty toisiinsa sitomalla parinsentin levyisellä tuchikaistaleella, jonka vahvikkeeksi oli käytetty ohutta oksaa, ehkä pajua, joka liisteitä vasten asetettuna joutui tuchinidoksen sisään ja tuki sitä. Liisteet muodostivat katkonaisia suorita tai kaarevia rivejä, joihin siellä täällä yhtyi pyöreä koivupuinen, saman mittainen ja samoin saveen lyöty puu, jonka halkaisija oli n. 8 cm. Minkäänlaisia kokonais kuvaa niistä oli vaikea muodostaa, sillä nyt näkyvissä olevat olivat niin hajallaan ja katkonaisia. Outo löytö oli houkutellut paikalle koko kylän pikkupojat, jotka olivat nyppineet joesta suurimman osan näkyviin tulleista tarkasteltavakseen. Eniten niitä oli joen oikeanpuoleisella rannalla ja siinä eripaikoissa tekemäni neljä koekaivausta osoittivat, että liisterivit jatkuivat sillä puolella noin 75 cm korkean maa kerroksen alle samanlaisina, siis yhtäpitkinä kuin näkyvissä olevatkin. Liisteet, jotka näyttivät tehdyn havupuusta sekä koivupuiset pyöreät palikat olivat niin hauraita, että ne hiukankin kovemmasta koskatuksesta hajosivat, samoin oli laita tuohisiteen,

Paitsi näitä lyhyitä, ehkä jään katkaisemia puita oli rannan maakerroksessa säilynyt samoin saveen lyötyjä n. 40 cm:n mittaisia ja 4 cm leveitä puuliistoja, joiden alapää oli katkaistu samaan tapaan kuin edellistenkin. Nämä olivat pitempien välimatkojen pääs-

sä toisistaan, eikä ainakaan niissä, jotka onnistuivat kaivamaan esiin näkynyt jälkiä siteestä. Asennostaan päätäten ne muodostivat samantlaisia rivejä kuin edellä kuvailutkin. Puun oli kovempaa ja helpompaa käsitellä. Samassa rannan maakerroksessa oli säilynyt vielä kolme maskin laji katiskan keppejä. Niitä en saanut kaivetuksi kuin kaksi esille ja olivat molemmat n. 80 cm:n mittaisia ja 3,5 cm leveitä. Alapäätt olivat suipoiksi teräitetty.

Löytöalue t.s. se alue, jossa totesin olevan katiskan jäännöksiä nyt näkyvissä on 125 - 130 m pitkä ja 8 m leveä. Se alkaa noin parinkymmenen metrin päässä Erkkisjärvestä joen yläjuoksulla, jossa nyt kulkee maantiesilta joen yli, ja jatkuu kohti Isojärveä.

Sekä puuliistet että niiden muodostamat kuviot näyttävät selvästi, että paikalla on harjoitettu katiskapyyntiä, vaikka nyt kun maa peittää tärkeimmän osan löydöstä ei voikaan sanoa minkä muotoisia katiskat ovat olleet. Jo kolmen eri keppityypin löytyminen viittaa kauas taaksepäin. Nykyisen muistitiedon mukaan ei paikkakunnalla ole katiskalla pyydetty.

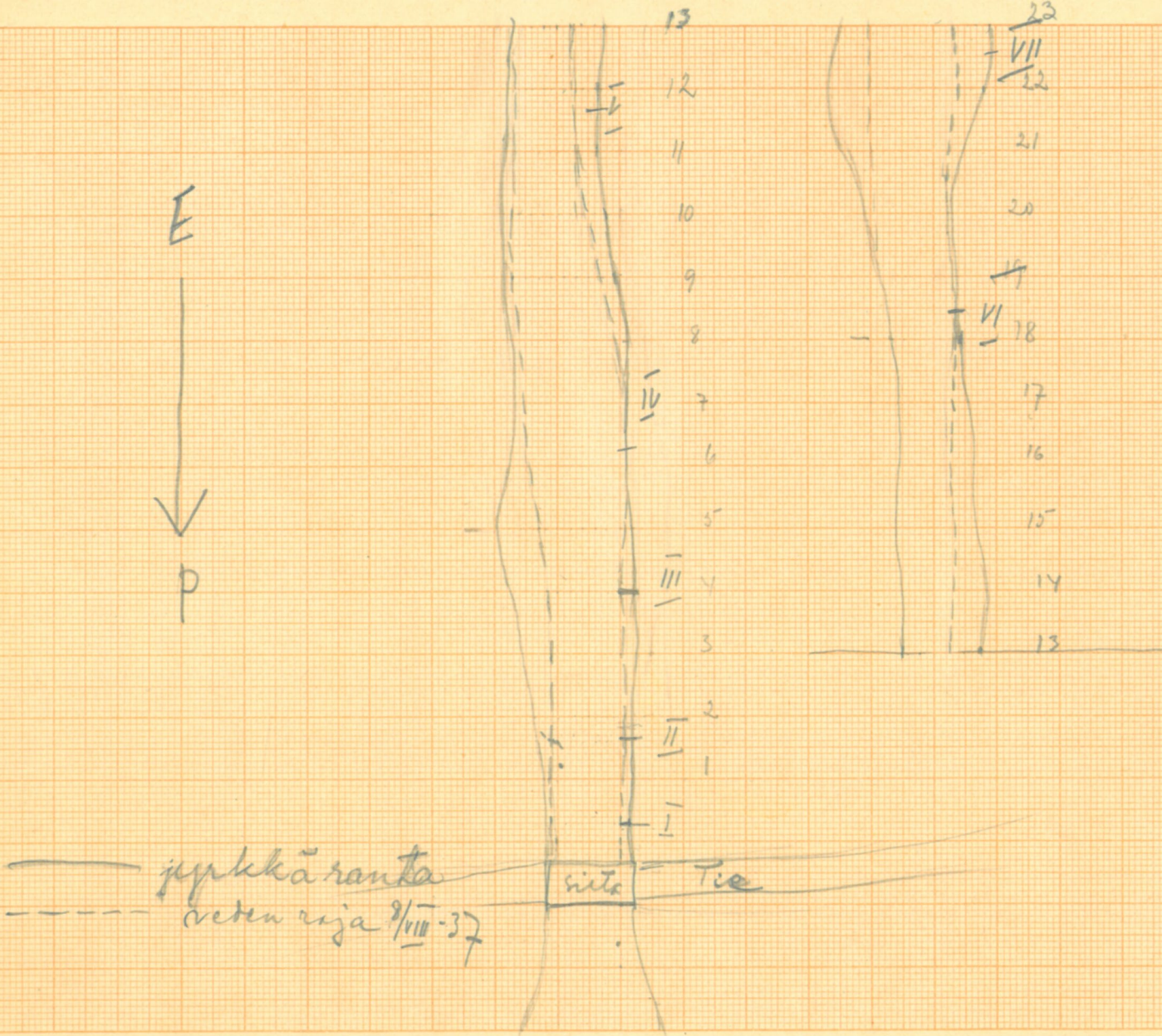
Sarjanojan ^{Salmen} pituus on n. 800 - 900 m ja melkein suoraan pohjoisesta etelään kulkien vie se Erkkisjärven vedet Pidisjokeen, joka laskee Kalajokeen. Aikaisemmin oli se Erkkis- ja Isojärveä yhdistävä salmi. Molemmat järvet olivat olleet mataloituvia ja samoin oli käynyt niiden väliselle joellekin, joka noin kymmenen vuotta sitten oli ollut melkein kuiva. Suunnitelmia järvien kuivattamiseksi oli tehty monia, muistitiedon mukaan ensimmäinen 1840-luvulla, kunnes Isojärvi noin kuusi vuotta sitten kuivattiin. Tämän jälkeen joutui Sarjanoja liittymään välittömästi Pidisjokeen, joka oli ennen ollut Isonjärven laskujoki. Sarjanojassa vesi lisääntyi ja se kaivoi itselleen syvemmän uoman entiseen laajempaan mataloituneeseen uomaansa. Nykyinen joki on jyrkkärantainen, n. 7 - 10 m. levyinen ja kun vesi on syönyt rantoja alhaaltapäin saven rajaa myöten ovat ne kohtisuorat ja n. 75 cm korkeat. Sarjanojan nykyinen oikean puoleinen ranta lienee keskellä entistä uomaansa, joka loivana nousee kummankin puolen.

47

Paikkakunnalla saamani tiedon mukaan on Sarjanojan itärannalla n. 300 m:n päässä siitä tehty kivikautinen asuinpaikkalöytö. Myöskin on joen molemmilla puolilla olevilta pelloilta niitä muokattaessa löydetty useita kiviaseita, joista ainakin osa on lähetetty Kansallismuseoon.

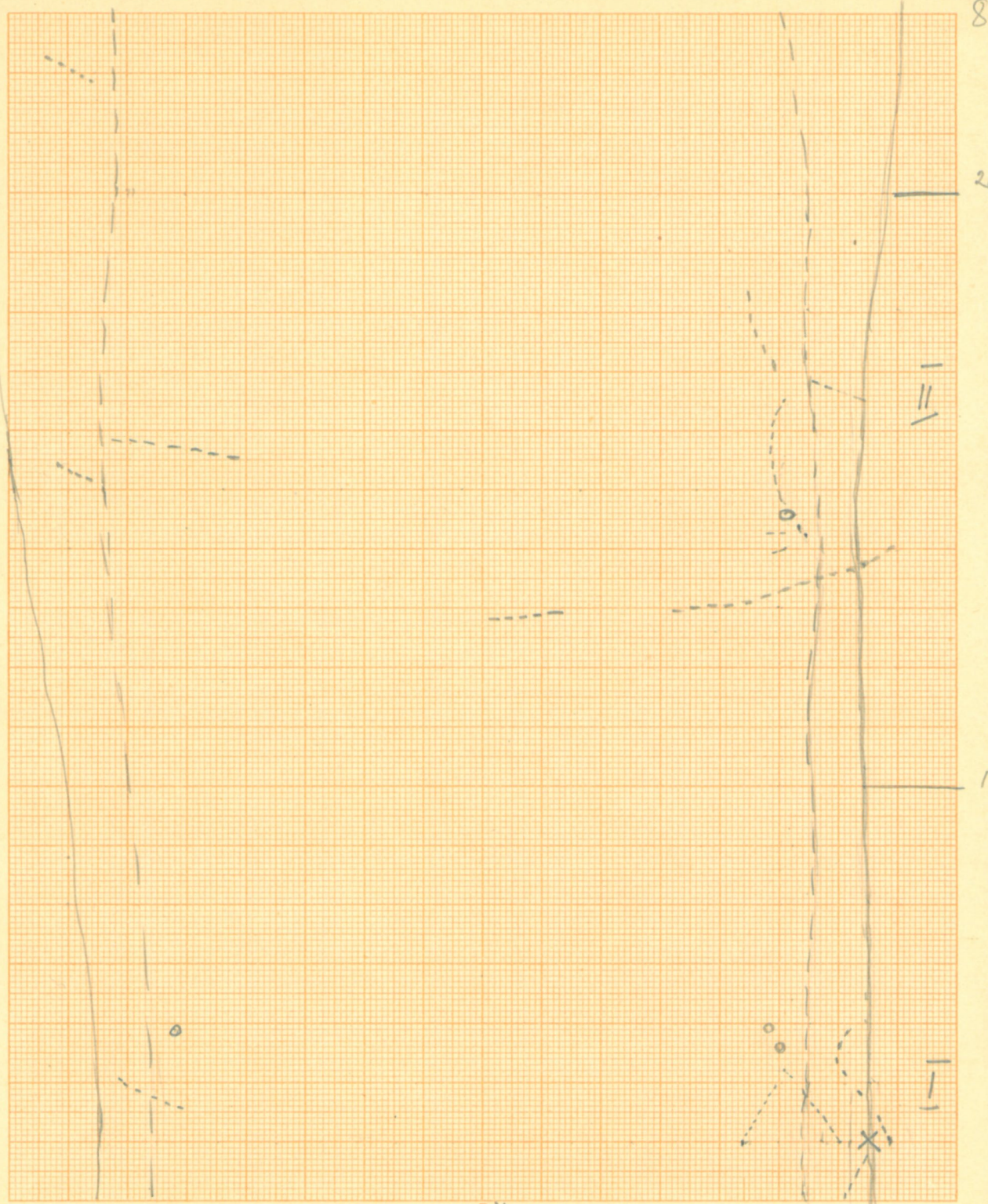
Huda Konturi

E
↓
P

— jyrkkä ranta
- - - veden rija 2/III-37

siitä Tie

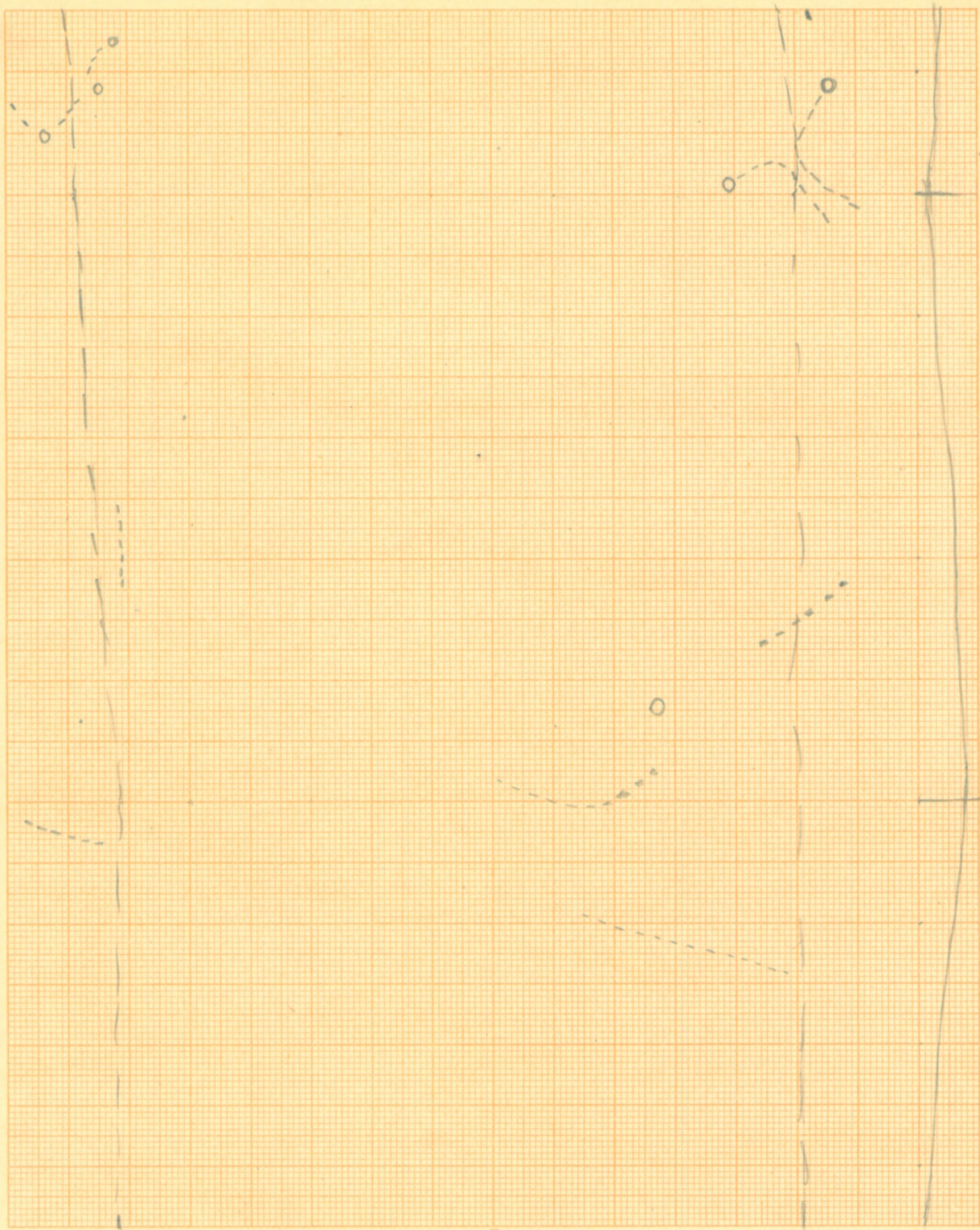

8

2

1

RX

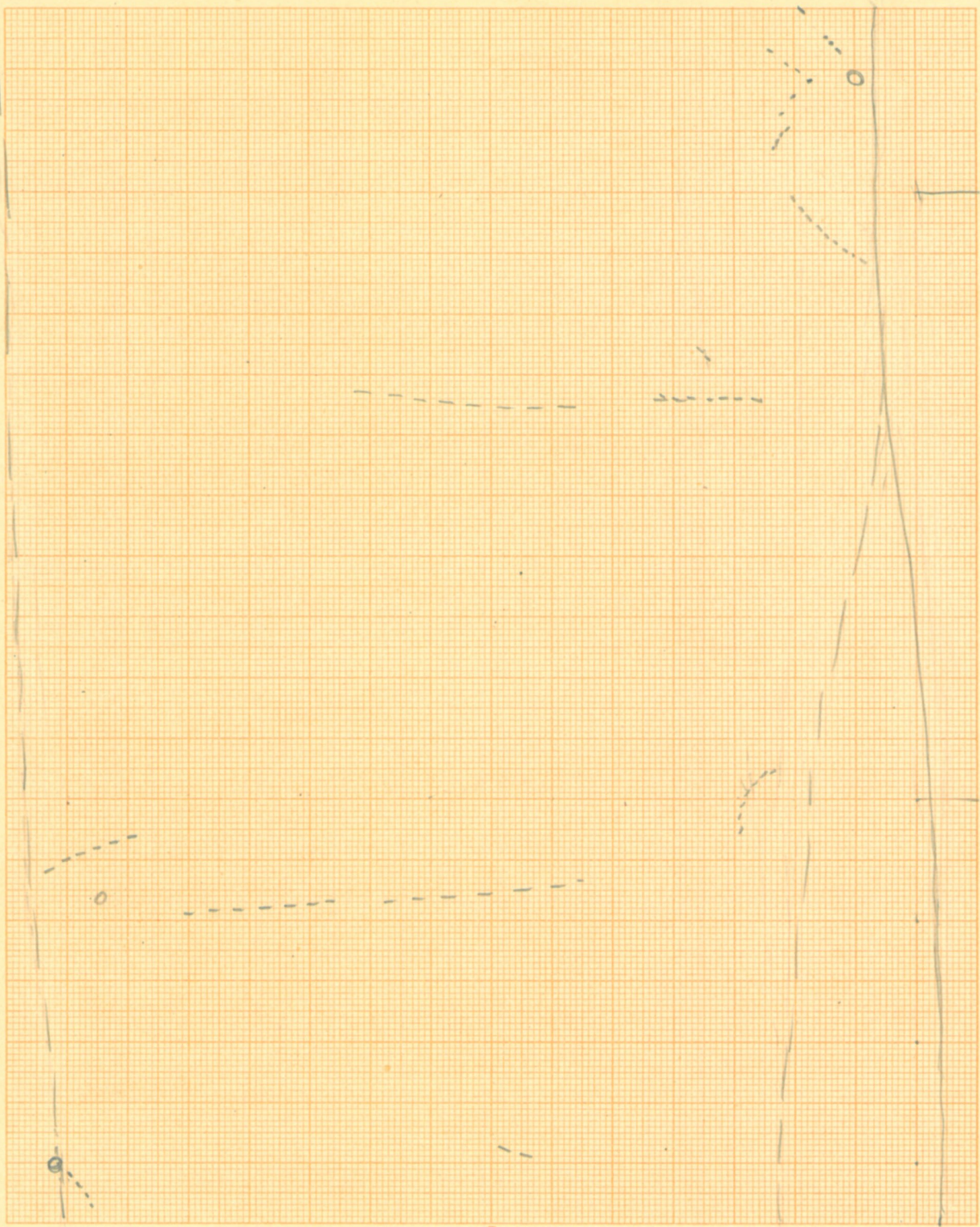

0

1
Y

3

R

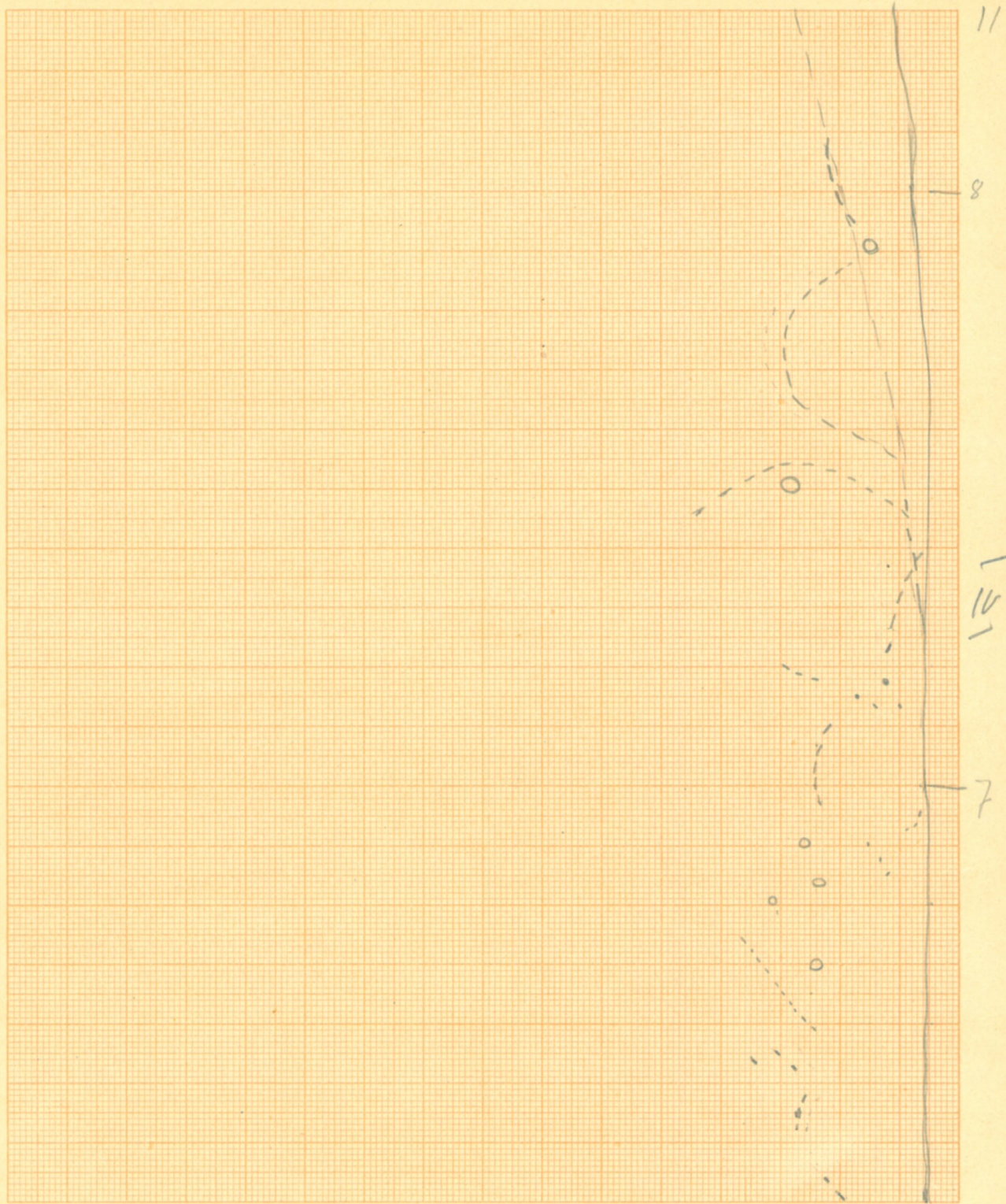
10

14

b

5

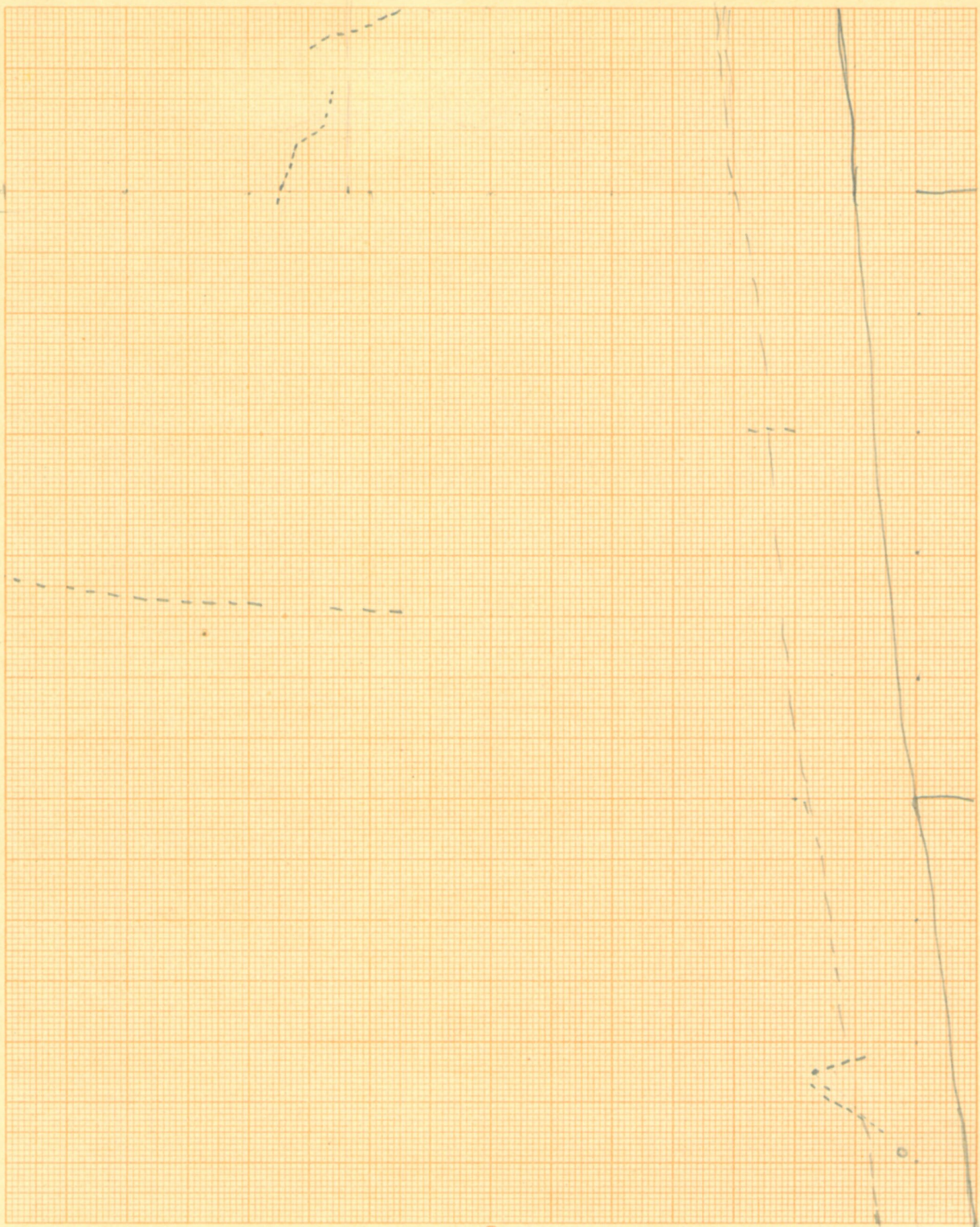
R

V
13

10

9

R

12

11

1

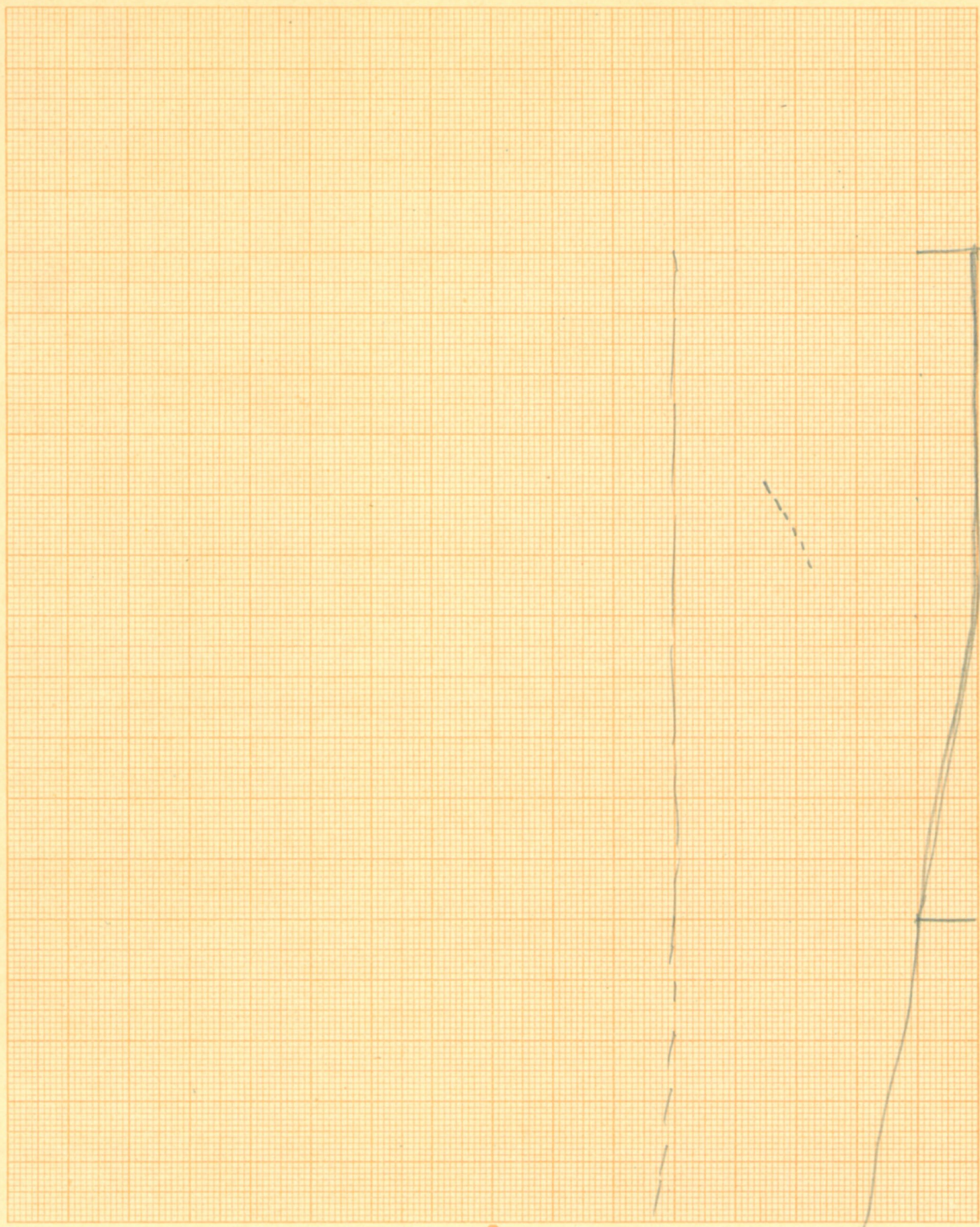
x/ Työksen riman korkeus
alennusta seinäpölyasta 75cm.

15

23

VII

22

B.